

Strengt nødvendig

Dokumentarfilmregissør Benedicte Orvung viste torsdag sin film «Strengt Hemmelig» for elever og pensjonister i Hammerfest. Foto: Helle Østvik

I salen ser jeg barn, voksne og pensjonister. Jeg ser mennesker som ung i livet skal lære noe av fortiden og jeg ser mennesker som er en del av den. Av krigen og dens historier.

Jeg ser meg rundt i salen og kjenner at dette kommer til å bli sterkt. Dokumentarfilmskaper Benedicte Orvung er selv til stede og går fram for å ønske velkommen.

– For dere skoleungdom blir «Strengt hemmelig» kanskje en to timer lang historieundervisning mer enn den blir underholdning, sier hun fra scenen, hun; filmskaperen, historiefortelleren, finnmarkingen, grandniesen til Norges mektigste nazist under krigen Karl Martinsen.

Lyset går ned, teppet går opp og det forunderlige skjer. At salen, allerede fra starten, dras inn i fil-

men. Med alle våre følelser, våre historier og våre familier.

Mot

Hvordan tør hun, tenker jeg. Hvordan tør hun å blottlegge sine aner, sin familie; den stille enigheten om å utviske?

Hvordan skulle hun tore å la det være? Jeg kjenner at filmen knytter seg som en klump i brystet. Er det gråt som setter seg i halsen?

Benedicte Orvung tar ikke stilling. Jeg tror det er hennes ryddige ærlighet som rører meg sterkest. Med pedagogisk kloke grep forteller hun. Åpent, oversiktlig

og så nakent at smerten nesten blir fysisk hos oss, hennes publikum.

Smerten er gjennomgående. Skjult og bortgjemt sårhet som i det stille bare har fått lov til å vokse seg så stor at det nå må renne over.

Hos familie, hos kjente, hos finnmarkingen hun intervjuer, hos tidligere motstandsfolk, hos jøder og hos gamle nazister.

Oss

Men det største er likevel erkjennelsen av at det er «oss mennesker» regissør Benedicte Orvung lærer oss bedre å kjenne. Oss selv. I en gitt situasjon, med gitte forutsetninger; hvem vet hva hver og en av oss er i stand til?

Som i intervjuet med den aldrende jøden som overlevde flere år i Auschwitz.

– Jeg skal si deg noe om oss mennesker. Om hva omstendighetene kan gjøre oss til, forteller han tett innpå Orvungs kamera.

Etter to år i fangeleiren står han som pleier, sammen med en kamerat og ser 200.000 ungarske jøder bli fraktet inn i leiren. Kameratene vet at jødene i dårligst forfatning blir geleidet direkte inn i gasskamrene, mens de andre blir satt til arbeid.

Det er da jeg sier til kameraten min, hvisker den gamle jøden til oss fra lerretet. – Se på dem, sa jeg og ristet på hodet mot de stakars menneskene. – Se for noe elendig. Dette var skikkelig dårlig materiale.

Fange

– Etter to år som fange i Auschwitz så jeg på mine medmennesker som kveg.

Øynene er våte når han gjentar seg selv: – Jeg så på dem som kveg.

Etter over to timer (hvor ble de av?) er filmen ferdig. Og det er like stille i salen. Utenfor stiller regissøren seg tilgjengelig for samtale for de som måtte ønske. Og den første som kommer bort er ei jente, tredje års elev fra den videregående skolen.

– Takk, sier hun oppglødd til filmskaperen.

– Tusen takk for at du har lagd denne filmen. Den var bare så utrolig sterk og så mye mer enn en dokumentar. Jeg vil bare si takk.

Helle Østvik

Tankevekker for ungdommen

Filmen «Strengt hemmelig» ble vist som skolekino for avgangselevne ved Alta vgs. fredag. Filmen ble en tankevekker for dem.

MARTE LINDI
ml@fd.no

Filmen «Strengt Hemmelig» ble vist for elever ved 3. året på Alta videregående skole (vgs.) i går. Her forteller dokumentarfilmskaper Benedicte Orvung historien om sin grandonkel Karl. A. Marthinsen som under 2. verdenskrig var en fremtredende nazist fra Finnmark.

– Det var en veldig interessant film, selv om vi aldri har hørt om han, sier Stina Wirkola, Biret Ravna Eira og Magnus Nilsen fra Alta vgs.

De synes det var en grei måte å starte skoledagen med å dra på kino, men synes ikke at filmen var kjedelig.

– Det at en mann fra Finnmark har gjort så mye og spilt en så stor rolle på nazistenes side under krigen er litt rart, sier Wirkola.

De har hørt om motstandsbevegelsen og det som ble gjort der. Men dette er en side av krigen mange ikke har hørt så mye om. Og at det er nytt for ungdom-

mene, gjør det også litt mer spennende.

– Vi har om 2. verdenskrig på skolen nå og skal jobbe mer med det etterpå. Da skal vi sikkert snakke mer om filmen også, sier Nilsen.

3. års elevne har et historieprosjekt om krigen på skolen, og tror det kan bli interessant å jobbe videre med det nå etter å ha sett denne filmen.

– Det er jo en tankevekker at folk fra Finnmark var med i krigen på feil side, sier de tre ungdommene.

Stina Wirkola (18), Biret Ravna Eira (18) og Magnus Nilsen (18) synes filmen Strengt hemmelig var en interessant film med fokus på en nazist fra Finnmark. Foto: Marte Lindi